

УДК 338.481.1

Т. В. Марусей,

к. е. н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, природничо-економічний факультет, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1018-702X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.12.37

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

T. Marusei,

PhD in Economic, Associate Professor of the Department of Tourism and Hotel-Restaurant Business, Natural-Economical Department, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

PECULIARITIES OF OPERATION OF HOTELS IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Наукова стаття присвячена дослідженню особливостей функціонування готелів України в умовах воєнного стану. В статті розглянуто сучасний стан готельного господарства, розкрито негативні впливи війни, які проявились через знищення інфраструктури, відсутність споживачів готельних послуг. Доведено, що основним критерієм визначення на сьогодні, чи функціонують готельні об'єкти є: у якій області вони розміщені, і на якій відстані знаходяться від місць бойових дій. Особливу увагу в статті приділено "Фонду відновлення зруйнованого майна та інфраструктури" та проекту KSE "Росія заплатить", який надає більш детальну інформацію щодо окремих сегментів нерухомості. Проаналізовано інтерактивну карту для пошуку готелів на випадок аварійних відключень, виділено особливості та вимоги технічного устрою готелів. Розглянуто сучасні тренди готельної індустрії в умовах війни.

The scientific article is devoted to the study of the peculiarities of the operation of hotels in Ukraine under martial law. The article examines the current state of the hotel industry, reveals the negative effects of the war, which were manifested due to the destruction of infrastructure, the lack of consumers of hotel services. It has been proven that the main criterion for determining whether hotel facilities are functioning today is: in which region they are located, and at what distance they are from the places of hostilities. Research shows that since the beginning of the war, hotel and restaurant business entities in many cities of Ukraine have served as centers for the accommodation of refugees, preparation of hot dinners and organization of meals during the evacuation of Ukrainian defenders and volunteers from various areas where fighting is ongoing. The article pays special attention to the "Fund for the Restoration of Destroyed Property and Infrastructure" and the KSE project "Russia will pay", which provides more detailed information on certain segments of real estate. The interactive map for finding hotels in case of emergency shutdowns was analyzed, the features and requirements of the technical system of hotels were highlighted. On the map, hotels are marked with different colors (green, yellow and blue), which indicate the level of preparedness of hotels for emergency blackouts. Hotels that have been destroyed or damaged since the beginning of the full-scale Russian invasion in February 2022, were located in areas close to or directly affected by hostilities were studied. Modern trends of the hotel industry in wartime conditions are considered, including co-working, which is the most attractive workplace for Ukrainians who work online; travel within their city/region with (considering that not all people have the opportunity to travel abroad, and creating special tours or offers for local residents is an additional opportunity for hotels to increase loading); provision of digital and contactless services (the possibility of reading this data and synchronizing it with the hotel's PMS).

Ключові слова: готель, готельне господарство, готельний бізнес, засоби розміщення, готельна мережа, туризм, гостинність, воєнний стан.

Key words: hotel, hotel management, hotel business, accommodation facilities, hotel chain, tourism, hospitality, martial law.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сфера гостинності — це один із найпривабливіших секторів економіки для інвестицій у зв'яз-

ку з невеликими початковими вкладеннями капіталу, постійно зростаючим попитом суспільства на готельно-туристичні послуги, високим рівнем рентабельності та середнім терміном окупності проектів. Як туристична, так і готельна галузі заохочують розвиток суміжних галузей народного

господарства, насамперед, будівництва та торгівлі, сприяють створенню нових робочих місць. Також туристична та готельна індустрії активно впливають на економіку як міста та регіону, так і країни загалом.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Воєнні дії на території України позначилися на функціонуванні всіх сфер економіки. Досить помітного впливу пережила галузь гостинності, що зумовлено тотальним руйнуванням у сфері туризму. Особливо чутливим є готельне господарство України, що проявилось через знищення інфраструктури та відсутність споживачів готельних послуг. Проблема повномасштабного вторгнення є фактично недослідженою та потребує поглиблених досліджень.

Загальним та специфічним проблемам ведення туристичного та готельного бізнесу в Україні присвячені наукові праці багатьох вітчизняних авторів, таких як Баженової С., Пологовської Ю., Канцур І., Безручко А., Білоус С., Філь М., Капліної Т. Переважна більшість наукових праць присвячена питанням функціонування готелів в Україні. Проте станом на сьогодні існує потреба у комплексному дослідженні функціонування готелів в Україні саме в умовах воєнного стану, що зумовило вибір теми цієї статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

З огляду на зазначені вище факти, метою статті є дослідження особливостей функціонування готелів в Україні в умовах воєнного стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Готельний бізнес, як і будь-яка інша сфера економіки, дуже постраждав від військового вторгнення. У лютому-березні 2022 потік гостей зупинився, заплановані зустрічі, поїздки скасувалися, а дані відмовлень від бронювання за лічені дні виросли до 98%. Війна внесла свої корективи як у формат роботи готельного бізнесу, так і контингент споживачів: якщо раніше готелі приймали гостей, то наразі — це люди, які цього потребують. Воєнні дії є складним періодом для функціонування підприємств будь-якої сфери бізнесу.

Дослідження засвідчують, що суб'єкти готельно-ресторанного бізнесу з початку війни в багатьох містах України слугують центрами для розміщення біженців, приготування гарячих обідів та організації харчування під час евакуації українських захисників і волонтерів з різних районів, в яких тривають бої. Готелі також забезпечують складські приміщення для гуманітарної допомоги та інших заходів, спрямованих на підтримку постраждалих цивільних. Українські готелі розпочали акцію "Відвідай Україну в майбутньому",

спрямовану на підтримку української індустрії гостинності, яка бере участь у забезпеченні тилу військових дій та несе значні фінансові витрати з початку війни. Державне агентство розвитку туризму і Міністерство культури та інформаційної політики офіційно підтримали акцію, ініційовану Українською готельно-курортною асоціацією (UHRA) від імені громади індустрії гостинності [8].

Увесь світ намагається надати підтримку Україні, її економіці та індустрії гостинності. Люди з усього світу часто роблять "пожертвуване бронювання" номерів в українських готелях на будь-яку дату протягом 2022 року, починаючи із початку повномасштабного вторгнення ворога. Представники готельного бізнесу заявляють, що будуть раді гостям, які відвідають Україну відразу після її перемоги.

Так, за рахунок акції "Відвідай Україну в майбутньому" готелі, які в період вимушеного простою не можуть функціонувати, забезпечуються підтримкою. Насамперед, у районах активних бойових дій готелі є важливою ланкою для тимчасового розміщення евакуйованих мирних жителів, приготування їжі, організації пунктів гуманітарної допомоги та побутового обслуговування. На фоні цього виникають витрати діяльності, такі як оплата праці персоналу готелю, закупівля їжі, безпека тощо. Це прямий та ефективний спосіб підтримки для підприємств гостинності, коли є можливість забронювати та передоплатити будь-яку кількість ночей на будь-який період протягом 2022 року в готелі, який обрано для підтримки. Оплата, яку тримають готелі, за сприянням акції, дозволяє працювати в режимі підтримки військового тилу.

5 березня агентство Bloomberg повідомило, що сервіс оренди Airbnb отримав в Україні замовлення майже на 2 мільйони доларів від людей, які не проживають у заброньованих номерах, але просто бажають фінансово підтримати постраждалих від війни українців. За словами генерального директора Airbnb Браяна Ческі, на 2—3 березня в Україні було заброньовано близько 61 тисячі ночей. Майже три чверті замовників були зі США, Великобританії та Канади [13].

Проте моніторинг ситуації, проектування операційних процесів бізнесу, виходячи з можливостей локації підприємства та ресурсів, стає підґрунтям до відновлення бізнесу, сплати податків. Мета готельєрів захистити економіку країни, поки її захищають військові. Значна кількість готелів, особливо в місцях бойових дій, вимушені припинити роботу готельного бізнесу. Підприємства, які вже зруйновані під час воєнних дій, відразу не зможуть повернутися на ринок праці в звичному режимі. Власники мають величезні збитки, працівники готелів не отримують заробітну плату і є безробітними. Проте засоби розміщення, що знайшли вихід як працювати в умовах воє-

нного стану, мають змогу відновитися після його закінчення.

Особливостями готелів, які функціонують стали чималі зміни у бізнес-процесах, створення їх нового формату. Це передбачало поєднання елементів процесів: створення гостям традиційних для них умов обслуговування та безпеки перебування, допомога персоналу та їхнім сім'ям, участь у волонтерському русі (хто мав змогу — надавав укриття, приймав переселенців, здійснював гуманітарну допомогу тощо). Увесь даний процес проходив в умовах обмеженої чисельності персоналу, адже працівники готелів, враховуючи їх психологічний стан, намагалися також переїхати у безпечніші місця або емігрувати за кордон, або ж співробітники долучалися до лав ЗСУ чи територіальної оборони. Але якщо спершу першорядним питанням було те, як зібрати та зберегти команду, то сьогодні — як завантажити її в умовах невисокого попиту та низької кількості гостей.

На сьогодні основним критерієм визначення чи функціонують об'єкти є: у якій області вони розміщені, і на якій відстані знаходяться від місць бойових дій. Визначити, де краща ситуація неможливо, бо вона змінюється щоденно. Варто відмітити, що в Хмельницькій, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській і Закарпатській областях готелі працюють у повному обсязі, передумов для закриття чи зупинення їхньої роботи немає. Не зважаючи на ситуацію в країні готелі в регіонах поза межами бойових дій працюють.

Варто розуміти, що ситуація на ринку готельної індустрії дуже залежить від регіону. Якщо на заході України все більш ніж добре, то на півдні та сході готельний бізнес працює точково або ж не працює взагалі. Взяли паузу й більшість інвесторів у Києві, вони не беруться відновлювати будівельні роботи, якщо вклали в об'єкт менше ніж 50% коштів. Чекають на закінчення бойових дій, щоб зрозуміти нову кон'юнктуру ринку і вже потім ухвалювати рішення.

Особливої уваги заслуговує робота готелів міжнародних брендів: такі заклади розміщення у великих містах здебільшого припинили свою діяльність. "Це можна пояснити політикою безпеки та зовнішнім менеджментом материнських компаній. Окрім цього, цільова аудиторія цих мереж — здебільшого іноземні туристи, які зараз не приїжджають в Україну", — пояснила Ірина Сідлецька. Наразі в Києві відновили роботу Hilton Kyiv, InterContinental Kyiv, Radisson Blu Hotel, Fairmont Grand Hotel Kyiv, Mercure Kyiv Congress, Holiday Inn Kyiv, та деякі інші міжнародні готелі.

Але незважаючи на ці тенденції, за словами Артура Лупашка, засновника Ribas Hotels Group (під управлінням перебувають 26 об'єктів в Україні), наразі в Україні працюють близько 20% готелів. Багато готелів були пошкоджені внаслідок бойових дій. Детальної інформації про те, скільки таких готелів в Україні було пошкодже-

но, немає. Стало відомо, що в Ірпені (Київська область), який близько місяця перебував в окупації, було зруйновано 28 готелів. В Україні зруйновано або пошкоджено понад 12 готелів загальним номерним фондом 982 номерів з початку війни, повідомив керівник напряму консультаційних послуг у сфері нерухомості компанії ЕУ в Україні Ростислав Хома агентству "Інтерфакс-Україна".

"Більшість готелів, зруйнованих або пошкоджених з початку повномасштабного російського вторгнення в лютому 2022 року, розташовувалися на територіях, близьких до бойових дій або на яких безпосередньо точилися бойові дії. Це такі міста як Харків, Чернігів, Херсон, Миколаїв, Київська обл. та інші. Незважаючи на те, що точної інформації про загальну кількість зруйнованих або пошкоджених готелів в Україні наразі немає, серед тих, про які заявлялося, публічно налічується 12 готелів сукупним номерним фондом 982 номери", — повідомив Хома [10].

Серед постраждалих він зазначив ALFAVITO (Київ, 229 номерів), розміщені у Київській області Grand Admiral Resort&SPA (64 номери) та "Бабушкін Сад" (30), чернігівський готель "Україна" (99 номерів), харківські готелі "Харків" (205) та SV Park (17). В Одесі постраждав Grande Pettine (91 номер), у Херсоні — Play Hotel by Ribas (25), у Запоріжжі — Sunrise Park (24), у Миколаєві — Reikartz River (98), "Інгул" (40) та "Миколаїв" (60) [4, 3].

Через повномасштабну війну, яка наразі триває, загальна кількість готелів скоротилася, оскільки частина української території на сході та півдні була окупована Росією, а частина об'єктів була зруйнована (готелі в Затоці). У цій війні, за оцінками Kyiv School of Economics (KSE), Україна втратила \$127 млрд від пошкоджень та руйнувань житлових і нежитлових будівель та інфраструктури (дані станом на вересень 2022 року) [9].

Управління туризму та промоцій КМДА зазначає, що завдяки тому, що в Україні створено "Фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури" фізичні та юридичні особи всіх форм власності, яким належать об'єкти туристичного призначення — заклади харчування, курортні заклади, готелі та інші заклади розміщення, пошкоджені чи знищені внаслідок військової агресії, можуть отримати фінансування на відновлення. Фінансування відбуватиметься з Фонду відновлення зруйнованого майна та інфраструктури. Державне агентство розвитку туризму пропонує розгорнуто заповнити google-форму щодо наявних руйнувань [5].

В Україні тривалий час продовжувалися масові аварійні відключення світла через атаки російських військ. У зв'язку з перебоями зі світлом іноземні гості України та українці стикались з незручностями, перебуваючи у різних містах країни. Асоціація готелів та курортів України (UHRA)

провела опитування серед готельєрів та створила інтерактивну карту для пошуку готелів на випадок аварійних відключень. Була сформована карта готелів, які на 9 грудня 2022 року повністю або частково були готові зустрічати своїх гостей під час відключень світла, знаходяться у містах України, а саме: Київ та область; Дніпро; Полтава; Черкаси; Одеса; Вінниця; Хмельницький; Чернівці; Рівне; Тернопіль; Карпати (Івано-Франківська область); Львів та область; Закарпаття.

При формуванні карти було взято до уваги ряд особливостей та вимог технічного устрою готелів:

- наявність укріплення;
- засоби для автономного енергозабезпечення, наявність генератора та рівень його потужності, для забезпечення роботи інженерних систем, освітлення, технологічного обладнання відповідно до його потужностей;
- резервуари з водою або власна свердловина на випадок перебоїв із водопостачанням;
- залежність системи тепlopостачання від газопроводу та електромережі;
- способи забезпечення Інтернетом та його покриття;
- наявність та графік роботи закладу для надання послуг харчування;
- система голосового оповіщення та комунікації з гостями;
- наявність зон для громадського використання.

На карті готелі відзначені різними кольорами (зелений, жовтий та блакитний), які позначають рівень готовності готелів до аварійних відключень світла. Зелений колір: позначені готелі з максимальною готовністю та відповідають усім вищевказаним вимогам; жовтий колір: марковані готелі, які готові до роботи під час блекауту, але з певними обмеженнями; блакитний колір: відповідає готелям, які працюють над удосконаленням послуги та відповідають не менше ніж половині вимог. Список готелів на інтерактивній карті оновлюється, оскільки не всі готелі були готові до блекауту. По всій країні різні заклади встановлюють альтернативні джерела енергії, які допоможуть перебувати на зв'язку, працювати та просто побути у теплі за повного відключення світла [12].

Під час воєнних дій проходить перетворення та трансформація сфери гостинності. Засоби розміщення сьогодення пропонують своїм гостям гібридні рішення, що є новою концепцією. Для українців, які працюють онлайн, коворкінг є найбільш привабливим робочим місцем. Там все передбачено для роботи: є світло, можна випити кави, поспілкуватись та плідно попрацювати. Дослідження показали суттєве зростання попиту на Open space за останній період. Як вважають споживачі цих послуг, українці йдуть працювати у коворкінг саме тому, що їх увагу привертає в першу чергу приємна ціна, затишна атмосфера, кава. Факти ICTV зібрали список коворкінгів у захід-

них регіонах України, які працюють навіть у години відключення світла.

Для готелів, які раніше займалися проведенням спеціалізованих заходів, перерозподіл за функціоналом вільних площ під коворкінг стала "спасінням". У цих закладах вже наявні багато гнучких просторів і конференц-залів, а також сучасне технологічне обладнання для найвибагливішої бізнес-комунікації.

NAI Ukraine — одна з провідних консалтингових та брокерських компаній у сфері нерухомості, підготувала матеріал про найпоширеніші інтеграції коворкінг-просторів у готелі, що наразі реалізуються у світі.

Коворкінг, інтегрований у хол готелю — зона зі зручними робочими просторами, кріслами для відпочинку та кавовими столиками. Приміщення сплановане таким чином, щоб бізнес та відпочинок не заважали один одному.

Для світових мереж готелів Hilton, Radisson Blu Hotel, Marriott Hotels та Westin Grand Hotels такий формат коворкінгів є найбільш прийнятним.

Для споживачів готельних послуг це є дуже популярним, бо вони можуть забронювати собі конкретне місце або переговорну кімнату з усім необхідним технологічним обладнанням заздалегідь.

Готелі йдуть на все, щоб залучити гостей: створення гібридних номерів в готелях. Це перш за все кімнати, які гармонійно поєднують технічно обладнаний робочий простір і комфорт готельного номеру.

Так мережа готелів Radisson зберегла тиху, спокійну обстановку готельного номера, але обладнала всередині робоче місце. Великий робочий стіл, зручні стільці, кавова машина і надійний високошвидкісний Інтернет — все це є оснащенням номеру. Також в гібридних номерах є бездротова клавіатура і миша, переносний динамік з підключенням до Bluetooth і можливість включати другий екран за необхідністю.

Цікавою пропозицією є так звана колаборація двох брендів — готелю та коворкінга, які умовно діляться своїми клієнтами та можуть знаходитися в одній або в сусідніх будівлях.

Як приклад можна навести кейс від засновників першого в Україні капсульного готелю Monotel — з цілодобовим коворкінгом Monohub у самому центрі Києва. Він пропонує Open space, переговорні-кімнати, вело-столи для занять спортом, та капсули для відпочинку та сну. Обидва заклади мають різні входи, але між собою поєднуються всередині. Гості готелю можуть потрапити в коворкінг і навпаки за спеціальною перепусткою [1].

Гарним трендом стали подорожі в межах свого міста/регіону. З огляду на те, що не у всіх людей є можливість виїхати за кордон, знову актуальними стали подорожі в межах свого міста чи регіону. Наприклад, сімейні пари влаштовують собі міні відпустку на один день в межах свого ж

міста в одному з готелів. Це також пов'язано з небезпекою та неможливістю надовго залишити родину. Створення спеціальних турів або пропозицій для місцевих жителів є додатковою можливістю для готелів збільшити завантаження. Крім цього, треба популяризувати додаткові послуги в об'єктах для місцевих жителів — сніданки, SPA, Zoom-кімнати, дитячі простори тощо.

За останні роки тенденція надання цифрових і безконтактних послуг набула великої популярності. Люди, які звикли розблоковувати свої смартфони та ноутбуки за допомогою розпізнавання обличчя та відбитків пальців, чекають такої ж зручності у доступі до своїх готельних номерів. Так, багато послуг, орієнтованих на гостей, стали безконтактними — мобільна реєстрація заїзду та виїзду, безконтактні платежі, використання біометричних даних. До прикладу, велика кількість громадян України користується додатком Дія для зберігання та надання необхідних для реєстрації документів. Можливість зчитування цих даних та синхронізації з PMS готелю переходить вже до розряду не просто бажаних, а необхідних функцій. Можна очікувати, що технології розпізнавання обличчя та відбитків пальців незабаром замінять ключі та картки доступу до готельних номерів. Загалом, цифровізація готельного досвіду гостя — це те, у що готельерам потрібно спрямовувати інвестиції найближчим часом.

Окрім персоналізації, гості прагнуть унікального досвіду. Мінімалізм знову активізував дещо запилену приказку "менше — краще". Люди все менше шукають пишних демонстрацій багатства, а замість цього бажають витратити кошти розумно. Водночас їм потрібні унікальні враження, особливі та цікаві локації, активний відпочинок. Нині гості все більше цікавляться новим досвідом, пов'язаним з мистецтвом, традиціями та історією України. Крім цього, такий тренд впливає на дизайн готелю, послуги, які він надає, і навіть на меню, яке пропонують у ресторані. Наразі важливо, щоб готельєри могли створити особливий досвід для гостя: познайомити його з місцевими пам'ятками та запропонувати цікаві враження[7].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Сучасний готельний бізнес, зважаючи на його громадський напрямок, є вразливим до сьогодишньої ситуації в країні. Війна на території нашої держави заподіяла ряд негативних процесів у функціонуванні готельного господарства та підштовхнула готельні підприємства пристосовуватись до нових подій. Такі перемиї розкриваються у виділенні тенденцій повоєнного розвитку готельного господарства. Внутрішній туризм розвивається вже зараз, особливо на заході України. Після закінчення війни мільйони українців потребуватимуть відпочинку, оздоровлення та пе-

резавантаження. Отже, незважаючи на те, що ситуація є непередбачуваною та існує ризик нових атак, український бізнес і готельна сфера, зокрема, намагається адаптуватися, виживати, навіть розвиватися.

Література:

1. Анохін М. М., Капліна Т. В. Коворкінг — додаткова послуга в готелях України під час війни. URL: http://dSPACE.puet.edu.ua/bitstream/98_163-167.pdf
2. Антонюк Т., Паралюш М. Встояти під час війни: як працюють готелі України. URL: <https://commercialproperty.ua/analitics/vstoyati-pid-chas-viyni-yak->
3. Баженова С., Пологовська Ю., Канцур І. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1280>.
4. Безручко Л., Білоус С., & Філь М. (2023). ГОТЕЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. Економіка та суспільство, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-43>
5. Власники готелів, ресторанів та інших закладів туристичного призначення, які були пошкоджені внаслідок військової агресії РФ, можуть отримати фінансування на відновлення. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/vlasniki_goteliv_restoraniv_ta_inshikh_zakladiv_turistichnogo_priznachennya_yaki_buli_poshkodzheni_vnaslidok_viyskovo_agresi_rf-mozhut_otrimati_finsuvannya_na_vidnovlennya/
6. Встояти під час війни: як працюють готелі України. URL: <https://commercialproperty.ua/analitics/vstoyati-pid-chas-viyni-yak-pratsyuyut-goteli-ukraini/>
7. Готельна індустрія: тренди якісного сервісу у 2023 році. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/antikrizovi-risenna/gotelna-industria-trendi-akisnogo-servisu-u-2023-roci>
8. ДАРТ та UHRA запускають акцію з безкоштовного бронювання номерів в українських готелях. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/810589.html>
9. Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, складає понад \$127 млрд — звіт KSE Institute станом на вересень 2022 року. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturі-ukrayini-skladaye-ponad-127-mlrd-zvit-kse-institute-standom-na-veresen-2022-roku/>
10. Понад 12 готелів постраждали в Україні через війну. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/886309.html>
11. Як функціонує готельна нерухомість в умовах війни та чого очікувати у 2023 році. URL: <https://realestate.24tv.ua/rinok-gotelnoyi->

neruhomosti-umovah-viyni-intervyu-arturom-lupashko_n2199996

12. Українські готелі з генераторами: де зупинитись без відключень світла. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1283/ukrainski-goteli-z-generatorami-de-zupinitis-bez-vidklyuchen-svitla>

13. Ukrainian hotels located in war zones ask the world for support and launch the action "Visit Ukraine in the Future". URL: <https://visitukraine.today/blog/214/ukrainian-hotels-located-in-war-zones-ask-the-world-for-support-and-launch-the-action-visit-Ukraine-in-the-future>

References:

1. Anokhin, M. M. and Kaplina, T. V. (2022), "Co-working — an additional service in hotels of Ukraine during the war", Kovorkinh — dodatkova posluha v hoteliakh Ukrainy pid chas viiny, available at: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/98_163-167.pdf (Accessed 30 Nov 2022).

2. Antoniuk, T. and Paraliush, M. (2022), "To stand up during the war: how hotels of Ukraine work", Vstoyati pid chas viiny: yak pratsiuyut hoteli Ukrainy, available at: <https://commercialproperty.ua/analitics/vstoyati-pid-chas-viyni-yak>— (Accessed 21 Jul 2022).

3. Bazhenova, S., Polohovska, Yu. & Kantsur, I. (2022), "Development of hotel and restaurant business in today's conditions. Economy and society", Rozvytok hotelno-restorannoho biznesu v umovakh sohodennia. Ekonomika ta suspilstvo, vol. 38, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1280> (Accessed 26 Apr 2022).

4. Bezruchko, I., Bilous, S., & Fil, M. (2023), "Hotel industry of Ukraine in the conditions of war: current state and development prospects. Economy and society", Hotelne hospodarstvo Ukrainy v umovakh viiny: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku, Ekonomika ta suspilstvo, vol. 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-43>.

5. Official portal of Kyiv (2023), "Owners of hotels, restaurants and other tourist facilities that were damaged as a result of the russian military aggression can receive financing for restoration", available at: https://kyivcity.gov.ua/news/vlasniki_goteli_v_restoraniv_ta_inshikh_zakladiv_turistichnogo_priznachennya_yaki_buli_poshkodzheni_vnaslidok_viyskovo_agresi_rf_mozhut_otrimati_finansuvannya_na_vidnovlennya/ (Accessed 27 Jan 2023).

6. Commercial Property (2022), "Stand up during the war: how do Ukrainian hotels work", available at: <https://commercialproperty.ua/analitics/vstoyati-pid-chas-viyni-yak-pratsiuyut-goteli-ukraini/> (Accessed 21 Jul 2022).

7. Diia (2023), "Hotel industry: trends of quality service in 2023", available at: <https://business.diia.gov.ua/cases/antikrizovi-risenna/gotelna-industria-trendi-akisnogo-servisu-u-2023-roci> (Accessed 24 Feb 2023).

8. Interfax (2023), "STDA and UHRA are launching a campaign for charitable reservation of rooms in Ukrainian hotels", available at: <https://interfax.com.ua/news/general/810589.html> (Accessed 10 Mar 2022).

9. Kyiv School of Economics (2022), "The total amount of damage caused to the infrastructure of Ukraine is more than \$127 billion — KSE Institute report as of September 2022", available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-skladaye-ponad-127-mlrd-zvit-kse-institute-stanom-na-veresen-2022-roku/> (Accessed 21 Oct 2022).

10. Interfax (2023), "More than 12 hotels were damaged in Ukraine due to the war", available at: <https://interfax.com.ua/news/general/886309.html> (Accessed 1 Jan 2023).

11. Babych, Yu. (2022), "How hotel real estate functions in wartime and what to expect in 2023", available at: https://realestate.24tv.ua/rinok-gotelnoyi-neruhomosti-umovah-viyni-intervyu-arturom-lupashko_n2199996 (Accessed 18 Nov 2022).

12. Visit Ukraine (2022), "Ukrainian hotels with generators: where to stay without blackouts", available at: <https://visitukraine.today/uk/blog/1283/ukrainski-goteli-z-generatorami-de-zupinitis-bez-vidklyuchen-svitla> (Accessed 21 Nov 2022).

13. Visit Ukraine (2022), "Ukrainian hotels located in war zones ask the world for support and launch the action "Visit Ukraine in the Future", available at: <https://visitukraine.today/blog/214/ukrainian-hotels-located-in-war-zones-ask-the-world-for-support-and-launch-the-action-visit-ukraine-in-the-future> (Accessed 19 Mar 2022).

Стаття надійшла до редакції 31.05.2023 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663